

Het verdriet van Limburg

De behoefte samen arm in arm het leven te vieren en de tegenslagen te relativeren met grappen en grollen, is door de pandemie groter dan ooit. Dat 'het allerbelangrijkste van alle onbelangrijke dingen' niet door kan gaan, raakt de Limburger in het rood-geel-groene hart. Zes carnavalsvierders vertellen over de betekenis van vastelaovend in hun leven en wat ze missen, juist nu er zoveel behoefte aan verbroedering is.

TEKST EN FOTO'S **HJ HUNTER**

'Alle data staan nog steeds in de agenda'

Het is de Elfde van de Elfde in het coronajaar 2020. Uitgerekend op deze woensdag - de dag waarop normaal voor het vastelaovendseizoen het startschot gegeven wordt - begint **Jeanine Dings-Duckers uit Venlo** aan haar tijdelijke baan bij de GGD Limburg Noord. Ze parkeert haar auto bij de Innovatoren op het voormalige Floriadeterrein in Venlo en meldt zich met een dubbel gevoel bij Munckhoff, een landelijke personenvervoerder en zakenreisorganisatie aan wie de GGD het bron- en contactonderzoek heeft uitbesteed. Eigenlijk had ze vanochtend met vriendinnen en personeel in café Central op de markt in Venlo moeten ontbijten, om vervolgens samen het traditionele openingsfeest te beleven. Maar de markt is nu leeg en haar eigen winkel is al een tijdje dicht. 'Corona heeft me werk ontnomen en werk gegeven', zegt Jeanine. Haar winkel Jose Duckers Gelegenheidskleding

is al 43 jaar de speciaalzaak in Limburg voor boerenbruilofts- en galakleding. Na de sluiting in april vorig jaar is Jeanine op zoek gegaan naar een zinvolle invulling van haar vrije tijd. Ze is blij dat ze in coronatijd een bijdrage kan leveren door positief geteste mensen goed te informeren en een luisterend oor te bieden. Het werk geeft voldoening, maar ze mist de gezelligheid van de winkel waar continu vastelaovesmuziek te horen is. Ze mist ook het heimelijke contact met de gezelschappen voor de boerenbruiloft en de net verkozen prinses. Zij komen 's avonds naar de winkel, omdat hun identiteit niet bekend mag worden. „Iedereen is in een goede stemming en verheugt zich op wat komen gaat. Het samen toelev

naar carnaval, dat mis ik nog het meest.” De cafés zijn dicht en evenementen zijn al sinds het uitbreken van de pandemie afgelast. Dat het virus uiteindelijk ook de vastelaovend heeft geveld, is extra zuur. De behoefte om te verbroederen, om samen arm in arm het leven te vieren en om de tegenslagen te relativeren met grappen en grollen, is nu groter dan ooit. Dat alle bonte avonden, vastelaovend- en buitencourses, dames- en herenzittingen en optochten in hun traditionele vorm zijn afgelast, is al sinds oktober bekend. „Maar kijk”, zegt Jeanine enigszins onthutst, „alle data staan nog steeds in mijn agenda”. ▶

PRAALWAGENS IN DE OPTOCHTHAL VAN VERENIGINGEN UIT BLERICK EN VENLO.

'Gewaarschuwd voor teveel optimisme'

'Vastelaovend is het allerbelangrijkste van alle onbelangrijke dingen', zeggen ze bij Jocus uit Venlo, de oudste vastelaovendvereniging van Nederland (1842). Carnaval schrappen grenst voor veel Limburgers aan het ondenkbare. De Duitse bezetter verbiedt in 1941 de verenigingen om festiviteiten te organiseren, maar de behoefte aan afleiding is te groot. Carnaval wordt toch volop gevierd, stiekem in huiselijke kring of onder het mom van een 'lezing'. In 1943 zijn er in Maastricht zelfs optochten en revuevoorstellingen. Tijdens de watersnoodramp in 1953 vinden de verenigingen het niet gepast om het feest der zothed in alle hevigheid te laten doorgaan. Daar is meer discussie over in 1991, als Nederland militair en politiek betrokken raakt bij de oorlog in Irak. Enkele verenigingen cancelen de optocht, andere verbieden maskers van Saddam Hoessein te dragen. Maar carnaval gaat dan wel door. De coronacrisis is van een ander kaliber. Geen enkele vereniging wil het risico lopen dat er

iemand tijdens een evenement besmet raakt en overlijdt. Het is een besluit dat 'we met pijn in het hart moeten nemen', schrijven de verenigingen dan ook in oktober aan hun leden. **Roy Dambacher uit Venlo**, lid van de Raad van Elf van Jocus en longarts op de Covid-afdeling in het Elkerliek ziekenhuis in Helmond, zag de lichten boven het carnavalsfeest vorig jaar zomer al donker kleuren. „Ik heb mijn medebestuurders toen al gewaarschuwd voor teveel optimisme. Je hoeft geen longarts te zijn om te zien dat het niet goed gaat. De vergadering waarin we alles hebben afgelast was in een paar minuten afgelopen. Iedereen wist dat dit het enige juiste besluit was. Daarna was het wel even stil. We trokken de stekker uit iets waar mensen maanden naartoe leven. De voorzitter maakte ter plekke een WhatsAppbericht voor de leden. Dat stond al op de website van de regionale omroep voordat we de deur uit waren. Het nieuws sloeg in als een bom, ook al was iedereen vol begrip. We voelden ons verdrietig, verslagen.”

'Carnaval komt terug, dan halen we het in'

Resy Lucassen uit Blerick is een van die Limburgers die het hele jaar toeleeft naar de vastelaovend. Ze is met name druk met het selecteren van artiesten die twee weken voor carnaval in haar keuken komen optreden. Ze woont midden in het centrum van Blerick. De keukenzittingen bij Resy zijn in de afgelopen vijftien jaar een begrip geworden. Er zitten dan vijftien vrouwen aan de lange keukentafel en de artiesten staan voor het fornuis te zingen en muziek te maken of doen een buut. Het begint om twaalf uur en gaat door tot middernacht. De huiskamer doet dienst als artiestencafé. „Zingen is altijd mijn passie geweest”, vertelt Resy. „Ik maakte carnavalsliedjes en viel vaak in de prijzen bij wedstrijden. Toen ik een jaar geen optredens had, nodigde ik enkele artiesten uit om bij mij thuis iets te komen drinken en wat te zingen. Zo is het ontstaan.” Dat het dit jaar stil zal zijn in haar keuken „kan er ook nog wel bij”, zegt Resy berustend. „In de kerstperiode zit je achter de naaimachine om je kostuum klaar te krijgen. Dat leeft nu niet. Maar carnaval komt terug en dan halen we het wel in.”

BOVEN: CARNAVALSVERENIGING DE KOELEKÖP MEAS IN MEERS BESLOOT DE CARNAVALSZAAL IN CAFÉ DE WITTE BÖRSTEL INTACT TE LATEN TOEN IN MAART 2020 DE PANDEMIE UITBRAK. „WE HOOPTEN DAT HET ONS GELUK ZOU BRENGEN ALS WE DE ZAAL IN CARNAVALSSFEER ZOULDEN LATEN”, ZEGT JEROEN MARTENS, OUD-PRINS EN EIGENAAR VAN HET CAFÉ.

LINKS: OMDAT ALLE BONTE AVONDEN AFGELAST ZIJN, HEBBEN JONGEREN UIT HELDEN EEN ALTERNATIEF BEDACHT: ZE KOMEN LANGS OM HUN SKETCH TE DOEN, MET DE OPRIT VOOR DE GARAGE ALS PODIUM.

'We laten zien dat we er nog zijn'

Als in de winter het aantal besmettingen oploopt en de tweede golf voor volle ziekenhuizen zorgt, bekijken bij verenigingen werkgroepen wat nog wel kan om de ziel van carnaval levend te houden. **Charlie Wijen uit Weert**, buutredenaar en pr-medewerker van vv de Vêrkusköp, maakt een filmpje over een alternatieve opening van het seizoen. Gemotiveerd door vele positieve reacties groeit het initiatief uit tot een 'tv-zender' inclusief programmagids op de eigen site. Charlie bouwt zijn garage om tot studio en maakt reportages voor het carnavalsjournaal. In zijn studio praat Charlie alles aan elkaar en laat hij hoogtepunten zien van eerdere bonte avonden. Nieuw is een online gemaskerd boerenbal, de kijker stemt wie het beste bij elkaar passen. „Ik merk dat de mensen hier behoefte aan hebben”, zegt Charlie. „De uitzendingen trekken steeds meer kijkers. We laten zien dat we er nog zijn, dat de vastelaovend altijd doorgaat, ondanks de sombere tijden, hoe klein ook.” Charlie mist wel de concoursen, de lach en het applaus van een volle theaterzaal en de optredens. In 2019 kwam zijn droom uit: één keer in zijn leven in een belangrijke finale staan. Toen de eerste lockdown het land overviel, stonden er ruim dertig optredens in zijn agenda. „Ze werden afgelast. Het is soms moeilijk nog zeker een jaar te moeten wachten. Ik ben prikkelbaar, merkt mijn vriendin. Ik kan me er niet toe aanzetten een nieuwe buut te schrijven.”

'Carnaval is ook een feest van hoop'

Egidius Cratsborn uit Maastricht is oud-vorst van vv De Keemeleers. Hij test 18 december positief en verblijft tot oudejaarsdag alleen op zijn kamer. „Ik zat op mijn bed met de kerstmaaltijd, zonder iets te proeven.” Hoewel de klachten mild waren, was een trap oplopen weken later voor hem nog altijd een behoorlijke inspanning. „Dan besef je wat het virus doet met mensen die zo ziek zijn dat ze naar het ziekenhuis moeten.” Het is niet voor het eerst dat de coronacrisis een flinke impact heeft op zijn leven. Ook op zijn school moest er in maart van de ene dag op de andere onderwijs op afstand gegeven worden. Voor de onderwijskundig leider van drie MBO-studies breekt een hectische periode aan. Het raakt hem dat sommige studenten onderwijs missen omdat ze geen laptop hebben of thuis niet kunnen leren. Ook een nieuw schooljaar starten met studenten die hij nog nooit fysiek heeft ontmoet, ervaart Egidius als pittig. „Je kunt het eigenlijk nooit goed doen. Ik heb er slapeloze nachten van gehad.”

Wat deze periode extra zwaar maakt, is dat ook het zingen en acteren bij 't Mestreechs Volksteater is gestopt. „Alle geplande voorstellingen in het Theater aan het Vrijthof werden geannuleerd. Ik mis de saamhorigheid van de groep, het samen iets maken, samen naar de voorstelling toeleven, als groep excelleren. Het is zalig om in de rol van iemand anders te kruipen, het maakt het makkelijker om het leven te relativiseren. Vastelaovend doet precies hetzelfde met me. Elk jaar mag je een masker opzetten om je zorgen even te vergeten en om je op te laden voor de rest van het jaar.”

Voor de oud-vorst is carnaval vooral het feest van de lach en de traan. „'s Avonds maak je lol aan de bar, in de ochtend ga je bij doodzieke kinderen op bezoek om ze wat op te beuren. Dat charitatieve aspect van carnaval wordt vaak niet gezien in de rest van het land. Maar je kunt het leven niet waarderen als je de schaduwkant er niet van ziet. Alle verenigingen zijn daarmee bezig. We willen er zijn voor de mensen die ons carnaval geleerd hebben, maar ook voor mensen die het moeilijk hebben. Het is daarom ook een feest van hoop.”

BOVEN: HET VASTELAOVESKESKE OP DE MARKT VAN VENLO, EEN LUDIEK ALTERNATIEF OM, NU HET VOLKSFEEST NIET DOORGAAT, DE DAGELIJKSE ZORGEN EVEN TE KUNNEN VERGETEN. DE FILM OVER DE VERZAMELDE WENSEN EN ZORGEN WORDT VANDAAG UITGEZONDEN DOOR OMROEP VENLO.

ONDER: BESTUURDER WIM BOONEN VAN CARNAVALSVERENIGING DE SJANSEMAEKERS UIT ROGGL OVERHANDIGT EEN VASTELAOVEND OVERLEVINGSPAKKET AAN EEN DORPSGENOOT. DE 300 BESTELDE PAKKETTEN HELPEN LOKALE ONDERNEMERS DE CORONATIJD DOOR TE KOMEN.

'Gevoel herboren worden is diepere betekenis'

Dat vastelaovend meer is dan een escapistisch drankfestijn, heeft **Jan van Mersbergen uit Amsterdam** voor eens en altijd duidelijk gemaakt in zijn roman *Naar de overkant van de nacht*. Het boek verscheen op 11 november 2011, kreeg lovende recensies in binnen- en buitenland, werd bekroond met de BNG Nieuwe Literatuurprijs, genomineerd voor de Libris Literatuurprijs, vertaald in het Spaans en Turks en is inmiddels toe aan de elfde druk. „We hebben een Amsterdamer nodig om ons uit te leggen dat vastelaovend meer is dan drie dagen zuipen”, schreef Frans Pollux in *De Limburger*. En tijdens een radio-uitzending van *L1 Cultuurcafé* jubelde Hanneke Hendrix: „Nog nooit las ik een boek dat zoveel dat niet in woorden te vatten is met zoveel waarheid omschreef”.

In 2007 ging Jan voor het eerst mee met vrienden van zijn Amsterdamse voetbalclub naar Venlo om daar de vastelaovend mee te maken. „De eerste keer heb ik me in de trein verkleed. Op het stationsplein werd ik meteen herkend als een van die Amsterdammers. De jongens hadden daar al een beetje naam gemaakt. Een vrouw vertelde me waar ik mijn vriendengroep kon vinden. Ik voelde me meteen thuis. Al kostte het me nog jaren voordat ik de liedjes in het dialect kon meezingen.”

Sindsdien slaat de Amsterdamse schrijver geen editie meer over. In september begint de vriendengroep al met de voorbereidingen. „We kiezen elk jaar een pekske dat een verhaal vertelt. En met elk seizoen wordt dat verhaal wat groter en krijgt het een nieuwe wending.”

Tijdens de vastelaovend zelf hebben ze het niet over de betekenis van het volksfeest, zegt Jan. „Maar we ervaren het wel. Toen een van mijn Amsterdamse vrienden het bericht kreeg dat hij vader zou worden, werd daar weinig over gezegd.

Maar we stonden fysiek dicht bij elkaar, en er werd veel gevoeld. Tijdens carnaval gaan serieuze zaken hand in hand met kwinkslagen. We weten wat bij elkaar speelt. En we staan stil bij de minder leuke gebeurtenissen. Toen we hoorden dat de nachtportier van het hotel waar we altijd logeren was overleden, zijn we na de boerenbruiloft naar de natuurbegraafplaats gegaan. We hebben een beeldje uit Amsterdam bij het graf van de nachtportier geplaatst en een toespraak gehouden.”

Dat een reis naar het zuiden er dit jaar niet inzit, raakt de schrijver net zo zeer als zijn Amsterdamse en Limburgse vrienden. „Alles is er met vastelaovend op gericht om contact te maken. En de coronamaatregelen zijn juist bedoeld om contact moeilijk te maken. Ik hoop echt dat we volgend jaar als vanouds los kunnen gaan.”

Jan is niet de enige carnavalist die reikt op een nieuwe editie in 2022. Sommigen verwachten zelfs dat het feest dan nog uitbundiger gevierd gaat worden dan in het Pre-Covidium. Longarts Roy Dambacher ziet dat anders. Het is niet alleen vanwege de aanhoudende drukte op zijn Covid-afdeling dat hij minder optimistisch is. „Ik heb niet de illusie dat corona volgend jaar verdwenen is, maar misschien zijn er dan minder beperkingen. Ik verwacht en vrees echter dat de anderhalve meter het langste stand zal houden. Dat is funest voor een volksfeest als carnaval. Gaan we dan in de binnenstad kruisjes zetten waar mensen mogen staan? Samen zingen kun je ook niet voorkomen. Dat is juist wat vastelaovend zo leuk maakt.”